

Ασάφεια του σκηνοθετικού σκοπού

«Ελένη» του Ευριπίδη από το Αμφίκτιο Θέατρο

Μετάφραση: Λεωνίδα Ζενάκος
Σκηνοθεσία-δραματοουργική επεξεργασία: Νίκος Χαραλάμπους
Μουσική: Λουκάς Ερωτοκρίτου
Κίνηση: Νάταλι Αμμάν
Σκηνικά-Κοστούμια: Μαρίζα Παρτζίλη
Παίζουν: Κύνθια Παυλίδου, Χάρης Κκολός, Σκεύος Πολυκάρπου, Βασιλική Διαλυνά, Νάτια Χαραλάμπους, Μάνος Γαλανός, Μάριος Κακουλίδης, Μάριος Στυλιανού, Μάρκος-Ιούλιος Δρουσιώτης, Ειρήνη Ανδρονίκου, Έφη Χαραλάμπους, Ειρένα Ιωαννίδου

Νόνα Μολέσκη

nona.moleski
@philelefttheros.com

Παρότι τακτική, αυτή η στήλη κάθε φορά οδηγείται από διαφορετικά κίνητρα. Θα μπορούσα να μη γράψω γι' αυτή την παραγωγή, καθώς το Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος έχει τελειώσει προ ημερών, το Καλοκαίρι έχει προχωρήσει, οι συνθεατές μου απ' εκείνη τη βραδιά στη Σχολή Τυφλών με άλλα θα ασχολούνται, κι εγώ πήγα μακριά και επέστρεψα, προσθέτοντας έτσι σε χρονική απόσταση και χωρικές προεκτάσεις. Και όμως το κίνητρο είναι ισχυρό. Θα ήθελα να ακουστούν μερικές απορίες (απλώς να ακουστούν, επειδή στο θέατρο οι δηλώσεις των καλλιτεχνών είναι οι παραστάσεις οι ίδιες και προηγούνται των ερωτημάτων των θεατών και άλλες απαντήσεις δεν πρόκειται να δοθούν).

Πάντα πίστευα ότι η «Ελένη» του Ευριπίδη είναι από τα έργα που επισκέπτονται τον σκηνοθέτη σε μορφή σχεδόν ολοκληρωμένων οραμάτων. Και ό,τι βλέπει εκείνος ως όραμα, τελικά θα είναι εκείνο που θα αντικρίσουμε εμείς στη σκηνή χωρίς σημαντικές αλλαγές. Δεν είναι έργο, πίστευα, που χτίζεται με τη μέθοδο πειραμάτων και λαθών στη διάρκεια των δοκιμών, η έμπνευση του σκηνοθέτη πρέπει να είναι επιβλητική, κατευθυντήρια και κινητήρια ισχύς, και το σκηνοθετικό πλάνο πρέπει να μη μοιάζει με λιτό σχέδιο εργασίας, αλλά με δουλεμένη ελαιογραφία. Όλα αυτά επειδή το κείμενο της «Ελένης» είναι αισθητικά αινιγματικό και οι κύριες αισθητικές λύσεις πρέπει να προϋπάρχουν του πρακτικού στησίματος της παράστασης.

Ποια θα είναι η οπτική απόδοση του χώρου της δράσης, το πόσο και πώς παριστάνεται στη σκηνή η παραμυθένια για τον Ευριπίδη χώρα της Αιγύπτου, το αν η εξωτική φυλακή της Ελένης πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «πραγματικότητα» και όχι ως φαντασίωση του ταλαίπωρου Μενέλαου, αυτές και άλλες ερωτήσεις πρέπει να είναι απαντημένες από τον σκηνοθέτη, οριστικά για τον ίδιο και αισθη-

τά για το κοινό. Απαντήσεις που πρέπει να δώσουν αυτό που λέγεται η αίσθηση της παράστασης. Κάποτε ο Σπύρος Ευαγγελάτος το είχε κάνει στήνοντας στη σκηνή σειρά καθρεφτών, σύμβολο-κλειδί σε μια παράσταση που μιλούσε για το παιχνίδι των ειδώλων, των αντανakλάσεων, των ψευδαισθήσεων. Κάποτε ο Νίκος Χαραλάμπους στο ΘΟΚ είχε στήσει μια παράσταση κάθετη και κλινόμενη σαν πυραμίδα επιλέγοντας την πλαστική των μακρόλαιμων πουλιών για τις κινήσεις μιας ηρωίδας που από αβγό γεννήθηκε.

Τώρα, στο Αμφίκτιο Θέατρο, ο Νίκος Χαραλάμπους δεν ήρθε με έτοιμες αισθητικές λύσεις και ξεκινήσαμε τη διαδρομή της παράστασης για να τις ανακαλύψουμε μαζί. Ως μια πρόχειρη πρόταση, που έμοιαζε να είχε επινοηθεί μέχρι που να βρεθούν πιο ουσιαστικές, ήταν η δημιουργία του χορού των «κόκκινων γυναικών». Η κίνηση της Νάταλι Αμμάν παρέπεμπε κάποτε σε αιμοσταγείς Ερινύες, κάποτε σε θρηνούσες Τρωάδες, τα κοστούμια της Μαρίζας Παρτζίλη θύμιζαν τις «Φοίνισσες». Μήπως ο σκηνοθέτης βρήκε μέσα σ' αυτές την έκφραση της βαρβαρότητας του τόπου υποδοχής της Ελέ-

νης, μήπως τον ενδιέφερε η αντίθεση του βάρβαρου και κουρελιασμένου κόκκινου με το άσπιλο λευκό της Ελένης και του μικρού χορού των αιχμάλωτων Σπαρτιατισσών; Μήπως ήταν οι κόκκινες φλόγες του τρωικού πολέμου; Το ασταμάτητο παιχνίδι με την (άφθονη στην ορχήστρα της Σχολής Τυφλών) άμμο σε τι αναφερόταν, μήπως στην έρημη Αίγυπτο, μήπως στη στάχτη και τα αποκαΐδια του πολέμου, στη «σκόνη στον άνεμο» της ανθρωπίνης ύπαρξης; Η ασάφεια του σκηνοθετικού σκοπού ερχόταν σε αντίθεση με το χρονικό και οπτικό μερίδιο που δόθηκε στον «κόκκινο χορό».

Γιατί η Ελένη (Κύνθια Παυλίδου) λέει τον μονόλογό της «Να ο Νείλος...» ... ιπτάμενη στα χέρια δύο ανδρών; Πρόκειται μήπως για τη συμβολική έκφραση της αιχμαλωσίας της ή της μεταφοράς της στην

Αίγυπτο από τους θεούς; Γιατί ο Μενέλαος (Χάρης Κκολός) κόβει τις φλέβες του και βάφει το πρόσωπό του για να μην αναγνωριστεί; Γιατί ο σκηνοθέτης επιλέγοντας ξανά τη «μη τραγωδία» του Ευριπίδη, δεν αξιοποιεί τις διακυμάνσεις του ευριπίδειου ύφους και δεν ανεβοκατεβάζει τις εντάσεις στην υποκριτική των ηθοποιών του παρά να τις κρατάει στο πολύ δραματικό επίπεδο; Γιατί δεν χρησιμοποιεί τις δυνατότητες αλλαγής ύφους και διάθεσης που του δίνει ο ποιητής, όπως στη σχεδόν κωμική (στο κείμενο) σκηνή του Μενέλαου με τη γριά (Βασιλική Διαλυνά), που με το αγέρωχό της στήσιμο μοιάζει με από μηχανής θεά; Γιατί τα κοστούμια μοιάζουν δανεικά από άλλες παραγωγές, ειδικά το «πένθιμο» κοστούμι της Ελένης και τα γοβάκια της(!); Γιατί η τετράδα των πρωταγωνιστών, των καλών ηθοποιών (Κύνθια Παυλίδου, Χάρης Κκολός, Νάτια Χαραλάμπους, Μάνος Γαλανός) δεν είναι σίγουροι τι είναι ακριβώς αυτό το μεταμοντέρνο που καλούνται να παίξουν; Γιατί πρέπει να φεύγουμε από μια παράσταση του Νίκου Χαραλάμπους με τόσες αναπάντητες ερωτήσεις;